

(B) برخه د میوې د باغ(بن) منځته راوړل یا احیا کول

څلورم لوست یا درس: د میوو د ونو کینت او ساتنه.

اصطلاح گاني

- د پنډک زخه يا غوته (bus scar)
- د ميوو ړنگي کول (fruit thinning)
- د ليډر تغير خوړلی سيستم د بناخ پري کوني په برخه کي (modified leader pruning system)
- د خالي يا تش مرکز د بناخ پري کولو سيستم (open-center (visa) pruning system)
- له څوکي يا نوکي څخه د قاعدې په لوري د بناخونو پري کول (Heading back (tipping) pruning)
- د قاعدې له لوري يا سمت څخه د بناخ پري کول (thinning- out pruning)
- د ځمکي لاندې بناخ چي له ساقي يا بنرانگي يا هم له ريښې څخه نمو يا وده کوي (suckers or watersprouts)
- خاصيت ميوه گيري د ميوې نيولو ياميوې کولو خاصيت (ځانگړتيا) (fruiting habit)

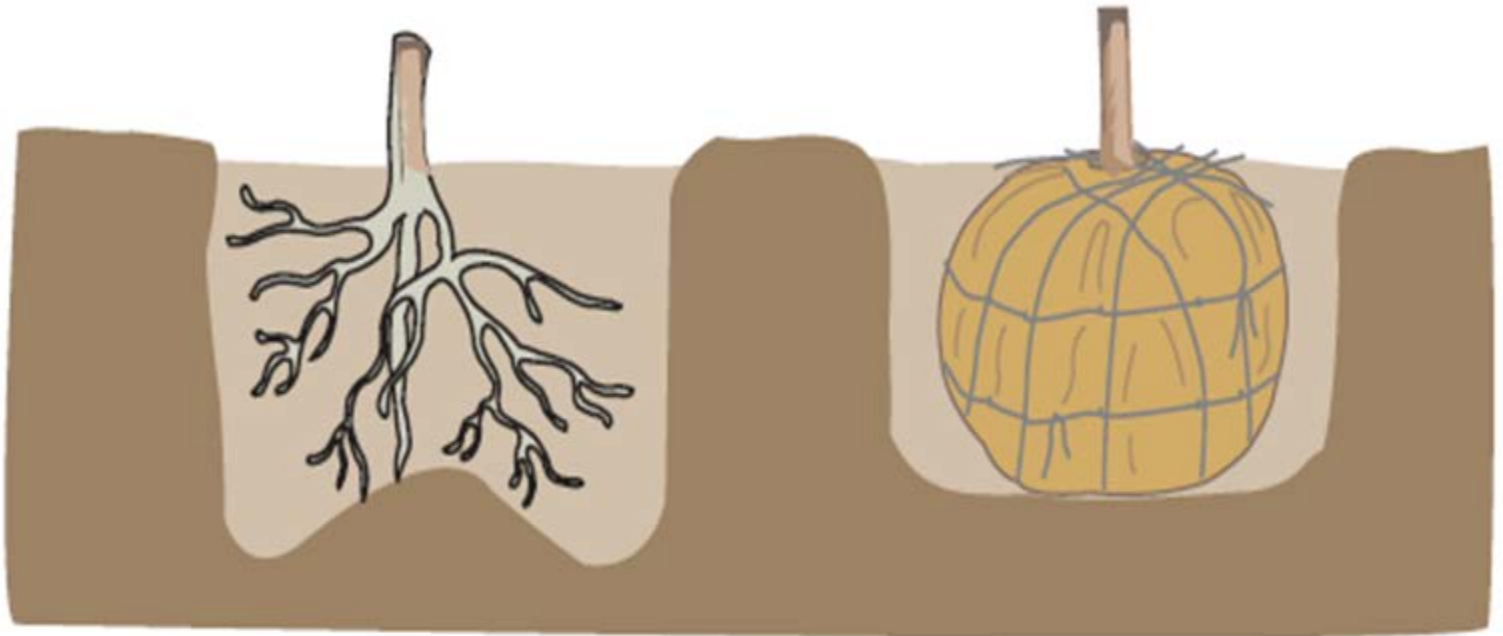
۱. د میوو وني (نیالګي) کیدلی شي چي په محلي يا حایي طریقي سره له زراعتو او یا هم له گل کورونو څخه په لاس راوړل شي. او یا هم کیدلی شي چي د پست له لاري هغه تنظیم کړل شي او په لاس راوړل شي.

(الف) هغه وني چي له د پست له لاري په لاس راځي، د لوڅو رینو په شکل سره چي د پیټ او خزې په داخل کي (هغه خاوره چي عضوي مواد په خپل حان کي ولري) مرطوب یا لامده ډول سره بسته بندي شوي وي او پلورل کيږي.

۱. د نیالګيو په رسیدلو سره نوموړي نیالګي له بسته بندیو څخه خلاصیږي او د هغوي ریني د تشت په داخل کي په اوبو کي ورته حای وړکول کيږي. د اوبو په داخل کي د رینو ایښودل له دوه ورځو څخه باید چي زیات نه کړل شي.

(الف) که چيري نیالګي په طولاني یا اوږده ډول سره زخیره یا زیرمه شي نو له تاو خوړلو سره مخامخ کيږي.

د هغو ونو (نيالگيو) کښت چي ريښي يي لوڅي وي

د هغه ونو لاندې چي ريښي
يي لوڅي وي د تپي په شانته
شکل منځته راوړل کيږي

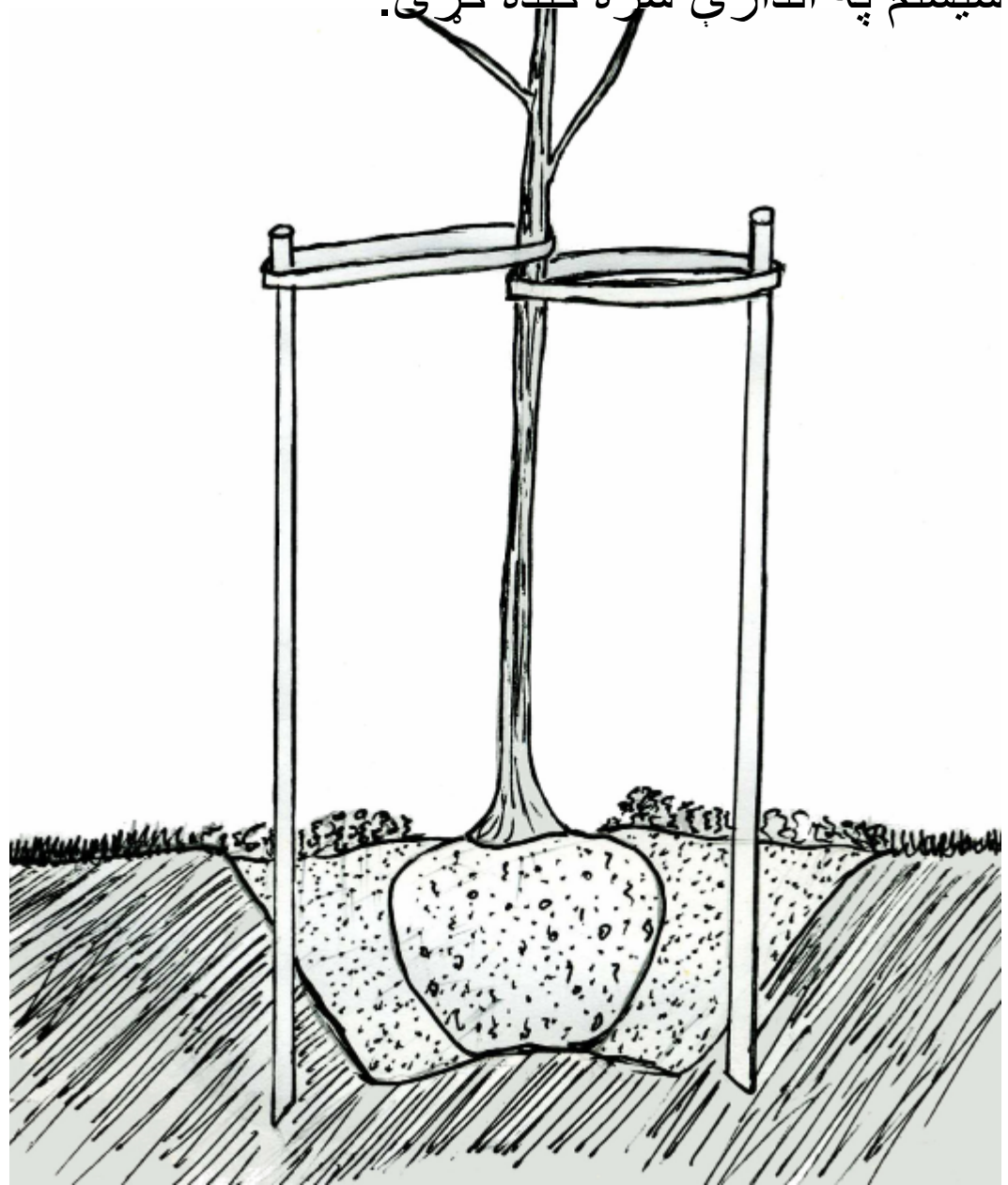
هغه ونې چي د بوجيو په
داخل کي حای لري د
هغوي لپاره همواره سطحه
برابريږي

ب) هرکله چي د هوا او خاوري وضعيت يا حالت مساعد يا برابر شو، يوه کنده چي په کافي اندازې سره غټه وي ژوره کړئ ترڅو چي ريښي په طبيعي شکل سره د هغي په داخل کي خای په خای شي.

۱. د نيالگي په کښت يا کرنې څخه دمخه د هغي ريښي د سطل د اوبو په داخل کي غوټه کړئ. ولي له يو ساعت څخه بايد نوموړی کار زيات وخت په بر کي ونه نيسي يعني په اوبو کي پري نه بنودل شي.

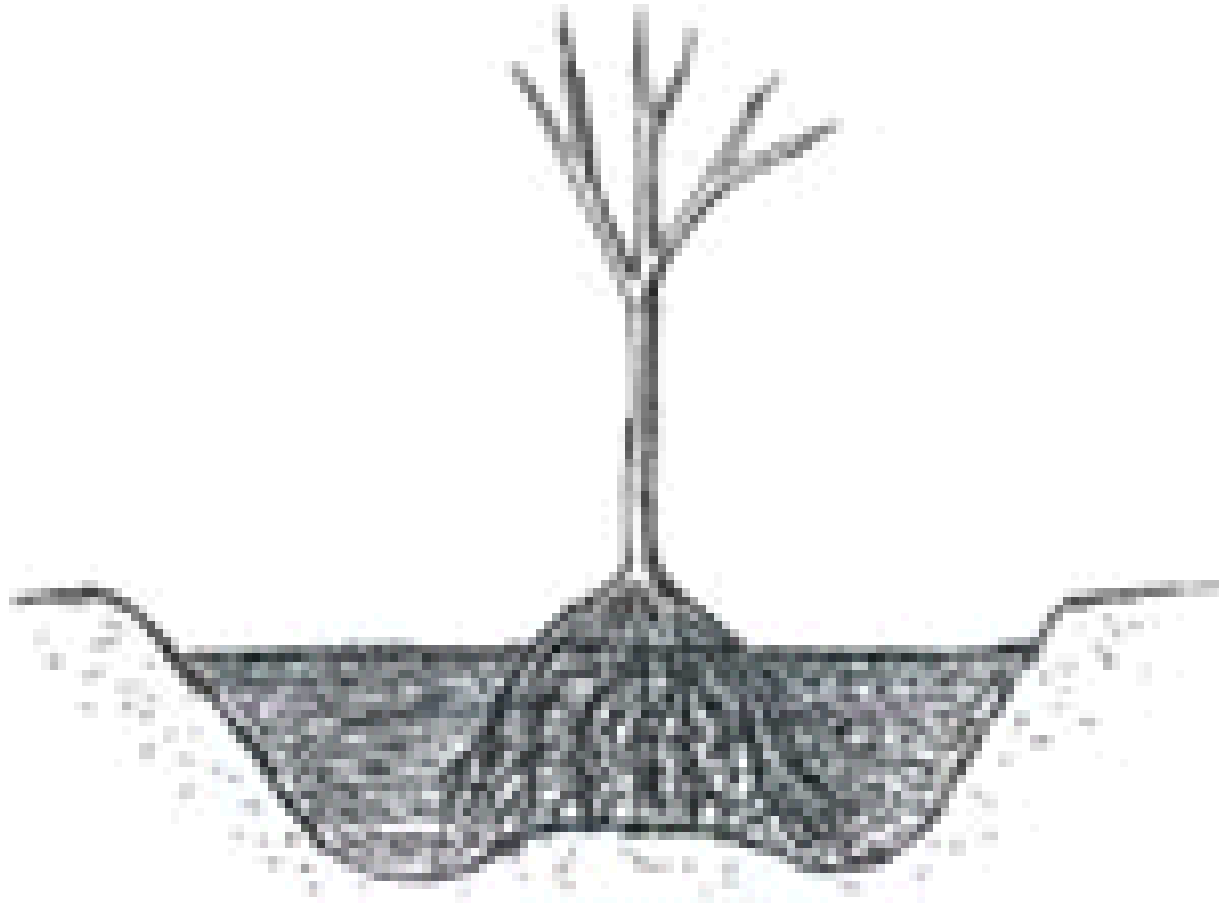
۲. د کندی پراخوالی په اندازه د ۳۰ سانتي مترو او ژوروالی يې د ريښو د سیستم په اندازې سره کنده کړئ.

۳. په هره اندازې سره چې امکان ولري نو ماتي شوي ريښي او بنرانگي، هغه چې ضرر مندي شوي وي، مړي وي يا هم ناروغه وي بايد لري کړی شي.

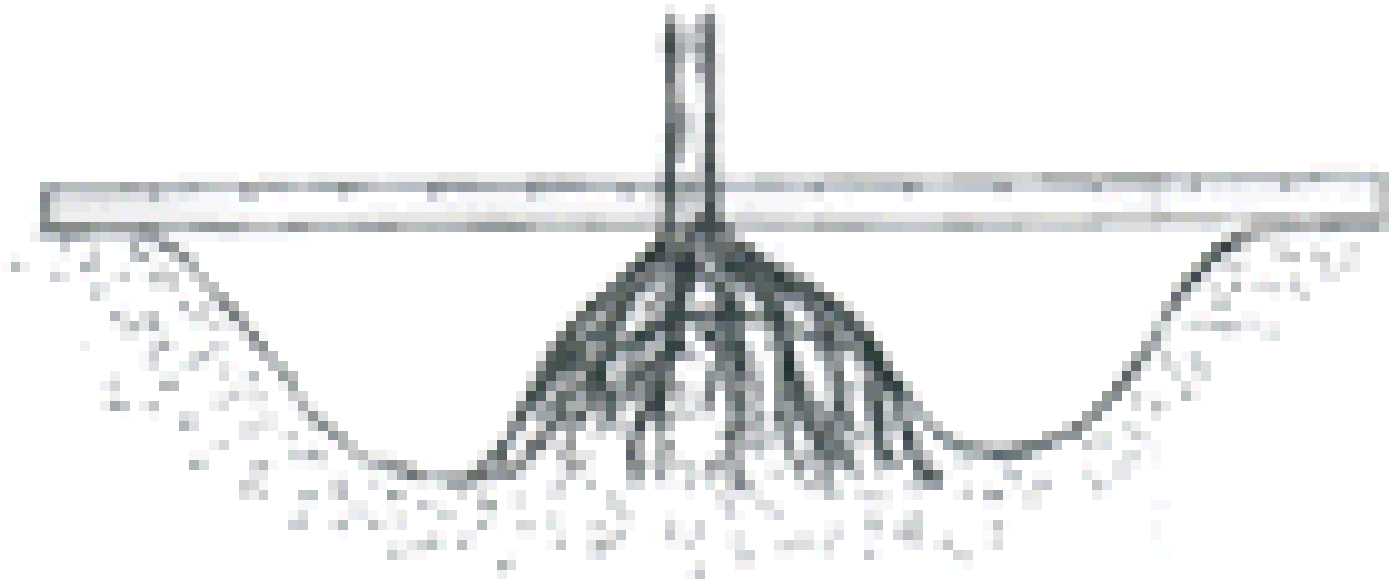

۴. د کندی په داخل کې په پیل کې یوه اندازه سطحې خاوره (چې د عضوي موادو لرونکې وي) ورته خای ورکړی او له دې وروسته ټوله کنده د خاوري پواسطه کومه چې له کندی څخه راویستل شوي ده، پکه کړی.

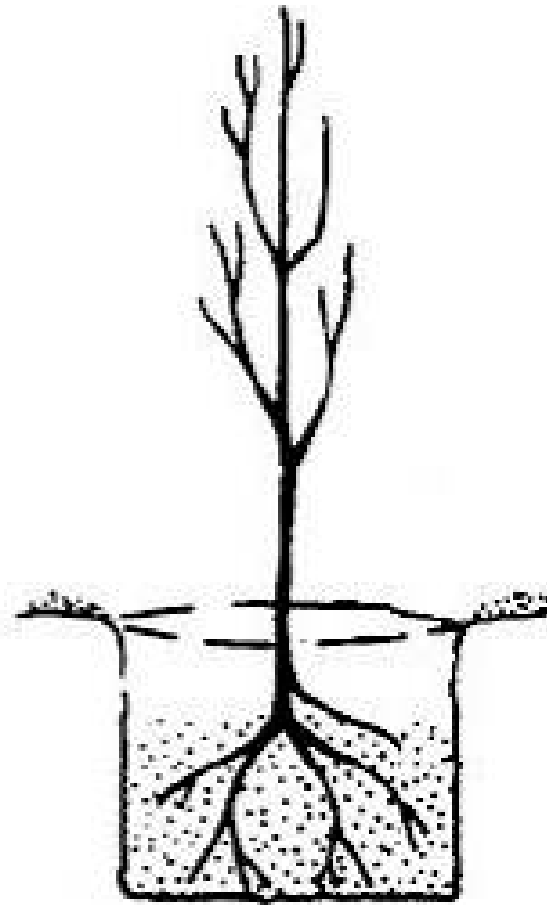

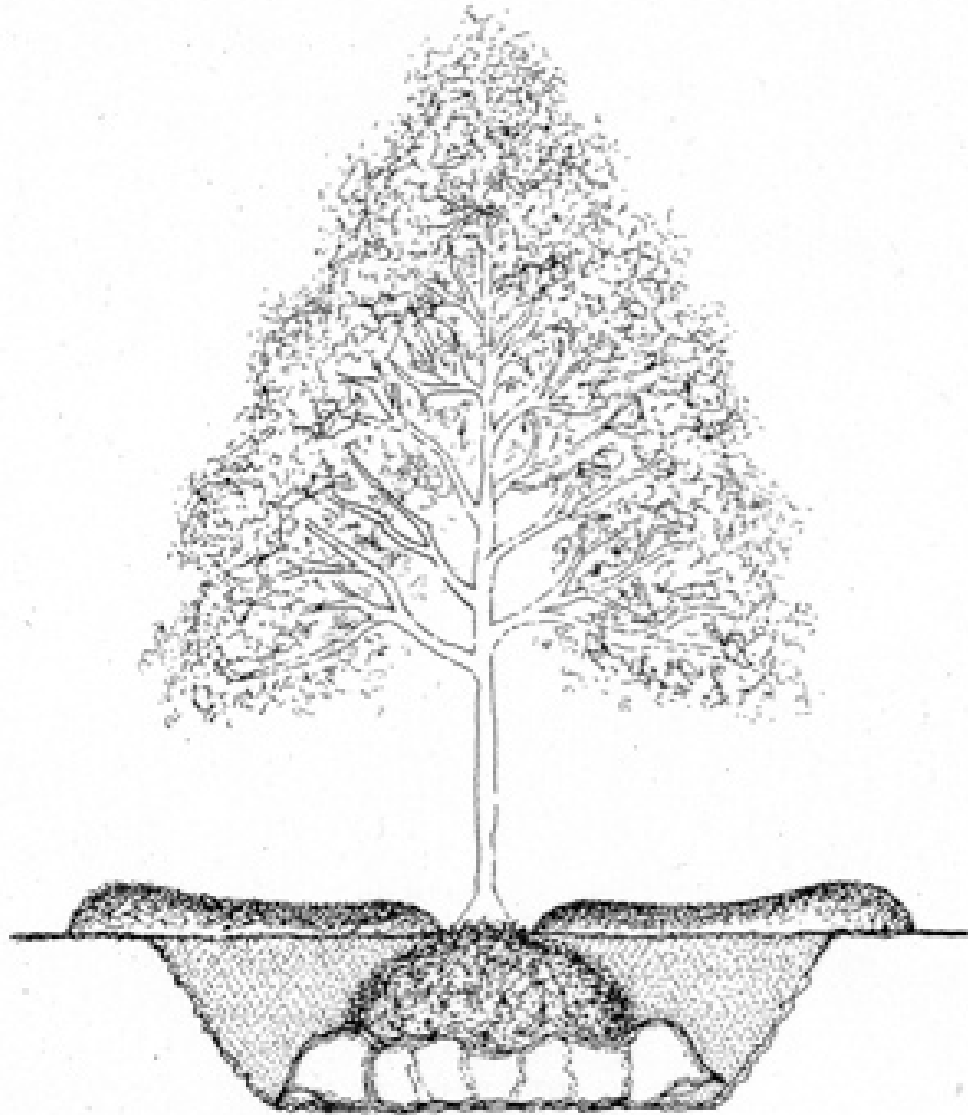
۵. نیالکي په همغي اندازې سره چي په قوريه کي کبنت کړی شوی و خبن
کړی او هيخ کله هم له هغي اندازې څخه يي ژور مه خبنوی.

۶. په حدود د دري پر څلور $\frac{3}{4}$ برخي د کندي د هغي خاوري سره يوځای چي له کندي څخه راويستل شوی ده او همدارنگه له اوبو څخه پکه کړی او د لاس پواسطه ورته فشار ورکړی.

۷. د حوض داخل له اوبو او سطحې خاورې څخه ډک کړی ولي باید چي ورته فشار ورنه کول شي.

ج) وني بايد په داسې ترتيب سره خبني کرل شي ترڅو چي ۵ سانتي متره د خاوري په داخل کي ژوري نسبت د هغه حالت ته چي په قوريه کي يي قرار درلود، خبني کړی شي.

۱. د منو هغه وني چي د لور قد درلودونکي وي او پيوند شوي وي له مورني پايي سره چي لنډ قد ولري بايد په حدود د ۱۸-۲۵ سانتي مترو سره ژوري نسبت هغه حالت ته چي په داخل د قوريه کي يي درلود خبني کرل شي.

الف) په ياد بايد ولری چي پيوندي قسمت يا برخه د ميوي په هره يوه ونه کي په حُمکه باندي ساتل کيږي. ترڅو چي له ستنډرډ جواني يا تيغي وهلو څخه مخنيوی منخته راشي.

د) د هغې په اطراف کي سطحه د کاب(بشقاب) په ډول سره چي غاړي او ټيټه مرکزي برخه ولري، منځته راوړي.

۱. دا شکل د يوه حوض په ډول سره د ونې داوبو کولو لپاره دنده په مخ وړي.

۲. دا حوض د ملچ په وسيله (د لرگي ټوټي، د اري بور او يا هم د جوارو د لرگيو پواسطه) ډکيري.

م) د ۵، ۰ کيلو گرامو کود(سري) تطبيق کول کومه چي مخلوطه وي د ۱۰-۱۰-۱۰ په ډول سره د هري يوي ونې لپاره ورکول کيري.

۱. د کود(سري) شيندل په دايروي شکل سره په فاصله - ۱/۴
۱/۲ د مترو سره د ساقې په شاوخوا کي.

ن) د قوری په مرکزونو کې او د ونو (نیالگیو) په باغ یا بن کې معمولاً ونې په نسبي ډول سره غټې وي.

۱. هغوي په ترتیب سره په جوړه یې شکل سره د بجیو یا هم د کانتینرونو (ځانګړو لوښو کې) په داخل کې راټوکیږي.

۲. د ونو جوړه یې شکل کوم چې د بوجیو په داخل کې راټوکیدلې وي جلا کیږي او هغه ونې چې په کانتینرونو کې راټوکیدلې وي له کانتینرونو څخه لري کیږي.

۳. له عین کرنې یا طرز العمل څخه چې د لوڅو ریښو لرونکو ونو کې ورڅخه کار اخستل کیږي، استفاده سرته رسیږي.

۲. دمیوی د یوی ونی درسته ساتنه او همدارنگه د میوو د ټول یوه باغ درسته ساتنه ډیره مهمه ده. له دې کبله د میوی کیفیت او د عمر او بردوالی یوه باغ یا بن ته قوت وربخښي. ډیر زیات فعالیتونه یا کرنې په کار اچول کیري ترڅو چې په مناسب ډول سره د میوو یو باغ یا بن تر څارنې او ساتنې لاندې ونیول شي.

(الف) د میوی د باغ ساتنه د ځوانو ونو څخه په څارنې سره پیل کیري. ځوانې ونې له هرزه یا بی کاره گیاوو او گراسونو سره سخت او ستونزمن رقابت د اوبو او غذایی موادو د اخستلو په برخه کې لري.

۱. هغه ساحه چې یو متر پراخوالی د ساقې په شاوخوا کې ټولو ساحو ته ولري باید چې کښت او ملچ کرل شي.

۲. او به ورکول کم ترکمه په لومړی کال کې ضروري او اړین وي ترڅو چې د اورښت د میزان تکمیل کونکی وي.

(الف) اوبه کول په اونۍ کې یوي ځلي ضروري دي په هغه صورت کې چې د اورښت میزان کم ترکمه ۳ سانتي متره په کال کې واقع شي.

(ب) د بالغو ونو په ساتنه کې د کود(سري) ورکول، د آفاتونو کنترول،
رنګی کول او د بناخونو پري کول شامل دي.

(ج) د کود(سري) تطبيق کول د پسرلی په پیل کې کله چې پنډکونه په
پرسیدلو باندې پیل کول.

(د) د کود(سري) خپرول په دایروي شکل سره چې له ۳۰ سانتي مترو
فاصلې څخه له تنې نه پیل شوی او تر د بناخونو د خپري شوی
ساحې پوري پراخوالی پیداکوي.

۲. که چيري ونه په شديد يا سخت ډول سره تر بناخ پري کوني لاندې نيول شوي وي. نو سره ورکول په همغې کال کي ورته کموالی ورکول کيږي او ياهم هيڅ استفاده ورڅخه نه کيږي.

(الف) نايټروجن د هغې له ضرورياتو يا اړتياوو څخه دی او په ډيري زياتي اندازې سره ورته اړتيا يا ضرورت لري ولي بايد په احتياط سره تطبيق کړل شي.

(ب) په زيات مقدار سره ورکول د نموې خصوصيت يا ځانگړنې (ساقو يا بڼرانگو، پانو) د افراط او د گل او ميوې د کموالی سبب کيږي.

په صورت کي چي د نايټروجن اندازه ډيره کمه شي، د ساقې يا بڼرانگې رشد کميږي يا ورو کيږي او کوچنۍ کيږي او همدارنگه د هغه ميوو د توليد سبب کيږي چي کيفيت يې ټيټ وي.

ج) د خاوري د پتاشيم او فاسفورس سطحه په ورته ډول سره د باغ يا بن له ضرورياتو څخه دي چي په هغې کي پي ايچ pH په اندازه د ۵،۶-۷،۰ سره سپارښت شوی دی.

۱. امونيم نايتریت له نايتروجن لرونکو سرو څخه يو مناسب انتخاب يا ټاکنه ده. په هغ صورت کي چي د پتاشيم او فاسفورس سطحه په کافي اندازي سره شتون ولري.

۲. نايتروجن د ضرورت يا اړتيا د تشخيص کولو لپاره، د تير کال د ساقي نمو بايد اندازه کړل شي. دا اندازه کول د پسرلی په پيل کي مخکي د پنډکونو له خلاصيدو څخه سرته رسيري.

۳. د اخر کال نمو د شديد يا سخت رنگ لرونکی وي (روښانه سور يا زير) چي دا نمو د پنډک په داغ کي (پيچل شوی داغ چي وړوکی ښاخونه يي احاطه کړي وي) پيل شوی او تر د هغې له څوکي يا نوکي پوري دوام پيدا کوي.

د) منځه، آلو، زردالو او گيلاس ۰،۲۲-۰،۱ کيلو گرامو مخلوطي سري ته (لکه ۱۰-۱۰-۱۰) په هريو کال کي د ونې د عمر په اساس ضرورت يا اړتيا لري چي په اعظمي ډول سره دا اندازه د يوي ونې لپاره ۴،۵ کيلو گرامه کيدلی شي.

۱. شفتالو او شليل ۰،۵۰-۰،۲۲ کيلوگرامو سري ته په کال کي د ونې د عمر په اساس او تر اعظمي حد پوري ۴،۵ کيلو گرامو سري ته د يوي ونې لپاره ورته اړتيا ليدل کيږي.

ل) ناک په غير له سري ورکولو څخه کولی شي چي په بڼه ډول سره فعاليت سرته ورسوي. له دي کبله د تطبيق په صورت کي، تر اتشي بلايت د ناروغۍ د خطر لاندې قرار نيسي.

۱. که چيري هغي ته سره ورکوی نو د هغي اندازه ۰،۱ کيلو گرامو ته په کال کي د عمر په اساس او اعظمي حد د هغي تر ۱،۸ کيلو گرامو پوري په کال کي محدود کړی.

۳. د میوی له ونې څخه د حاصل د کامیابه اخستلو لپاره د آفاتونو کنترول کول یو اساسي امر دی.

(الف) د میوی ونې د حشراتو او ناروغیو د حملې د شدت له نظره او دوخت د اوږدوالی له مخې گل ورکول یا له غوټې کولو څخه تر د حاصل اخستني تر مرحلې پوري یو له بل څخه توپیر کوي.

(ب) په کلي ډول سره گلونه او میوي باید د حشراتو او ناروغیو له حملې څخه د سپري کولو له لاري د درملو د تطبیق له لاري کومي چي د آفاتونو او ناروغیو په ضد استعمالیږي، د غوټې کولو له مرحلې څخه تر د حاصل اخستلو پوري له هغوي څخه ساتنه کوي.

(ج) ځني له نوعو څخه سپری کولو ته (تیل خوابیدن) د هغه خساراتو د مخنیوي لپاره چي د سوری کیدلو څخه منځته راځي، ضرورت یا اړتیا لري.

۴. رنگي کول (*thinning*) د بد شکل، ناروغو او اضافي میوو له جلا کولو او لري کولو څخه عبارت دي چې د می او جون میاشتو د اوخرو په جریان کې، چې د هغې په نتیجه یا پایله کې غټې میوي او هغه میوي چې لوړ کیفیت لري په لاس راځي.

(الف) هغه ونې چې میوي یې رنگي شوي نه وي د تولید کونکو اندامونو د ماتیدلو سبب ګرځي او د راتلونکي کال لپاره د هغه پنډکونو په شمیر کې کموالی منځته راځي کومې چې میوي تولیدوي.

(ب) په ځني واقعاتو کې ونې له تولید یا بار کولو سره یو کال په منځ کې مخامخ کیږي.

۵. بناخ پري کول (pruning) له يوه مهارت څخه عبارت دی چې د ونو د بناخ پري کولو په پوهې، تجربو او مشاهداتو يا کتنو څخه چې د بناخ پري کولو په پايله کي په لاس راځي. دي.

الف) بناخ پري کول د زيات شمير موخو يا هدفونو لرونکي وي چي په لاندي ډول سره بنودل شوي دي.

۱. د ميوي جسامت او کيفيت ته بهبود ورکوي.

۲. د يوي وني قوي چوکات ته انکشاف ورکوي کوم چي د ميوو په بار کي ونه حمايه کوي، د وني شکل ساتي او تر يوي اندازي پوري د وني جسامت د درملو د شيندلو او حاصل اخستلو لپاره زمينه برابروي.

۳. هغه وني چي بناخونه يي پري کړي شوي نه دي نو د ميوي د توليد لپاره ميل يواځي په بيروني سمتونو کي او د وني د څوکي په قسمت کي چيرته چتي د لمر وړانگو ته لاسرسي شتون ولري، لري.

۴. د وني داخلي برخه په قوي ډول سره پيچل شوی او پورته شوی چي سپري کول او د حاصل اخستل يي مشکل يا ستونزی سره مخامخ کوي.

ب) د بناخ پري کولو مختلف روشونه او میتودونه چي په یوه باغ یا بن کې استعمالیږي شتون لري. د دي میتودونو نومونه په دي حای کې بیان شوي دي او د هغوي د اجراکولو څرنګوالی په راتلونکی لوست کې تر بحث لاندې به ونيول شي.

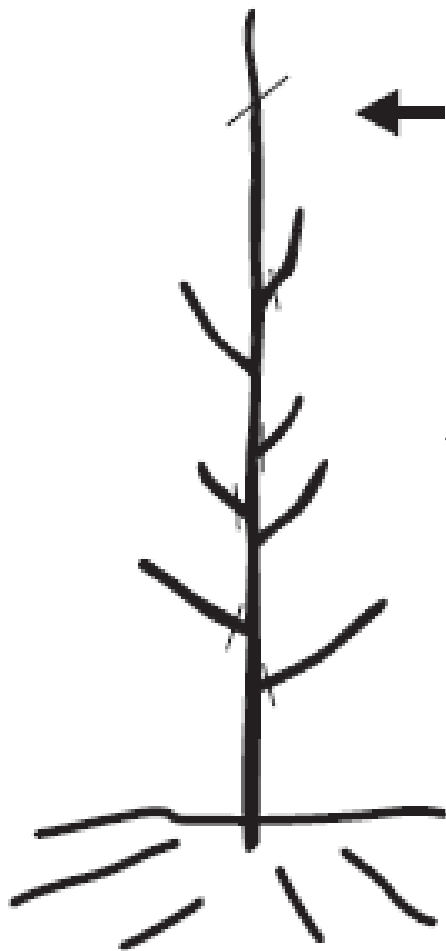
۱. د نور یا رڼا د تاب لپاره بناخ پري کول کېدلی شي چي د کال په هر وخت کې سرته ورسیري. ولي شدیدې یا سخته بناخ پري کوونه په یوه محدود وخت کې د ونو د استراحت د فصل په اخر وخت کې صورت نیسي. په اوږدې کې د بناخ پري کول په ونه باندې د رشد د کمیدلو تاثیر لري.

۲. د لیډر په تغیر خوړلی شکل کي د بناخ پري کولو سیستم (modified-leader pruning system) یوه اصلي شاخه د

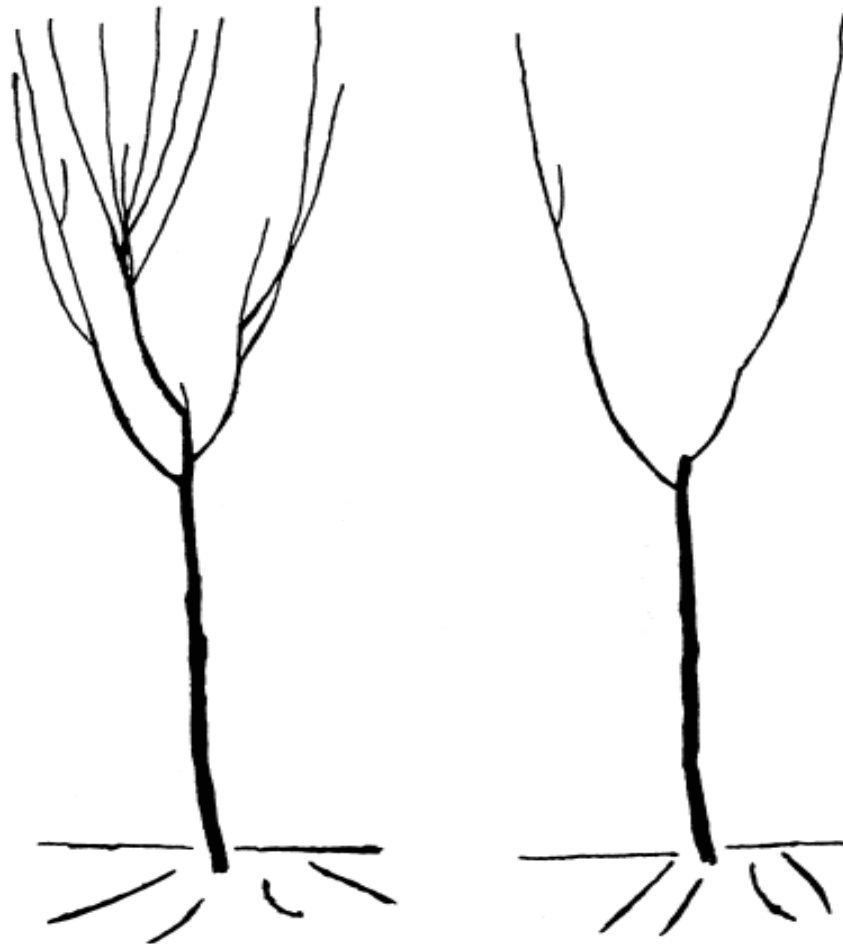
لیډر (رهبري کونکی) تر عنوان لاندې منځته راغلی او له دريو څخه تر څلورو پوري اړخيزي شاخي چي ټولي له هغوي څخه د عین کرنې او ارزښت لرونکي وي، منځته راځي.

۱. منډه، ناک، گیللاس او خواره گیللاس د هغه ونو له جملې څخه دي چي د بناخ پري کولو په دي سیستم کي له هغې څخه کار اخستل کيږي.

۳. دتش يا خالي مرکز د بناخ پري کولو سیستم (Open-)

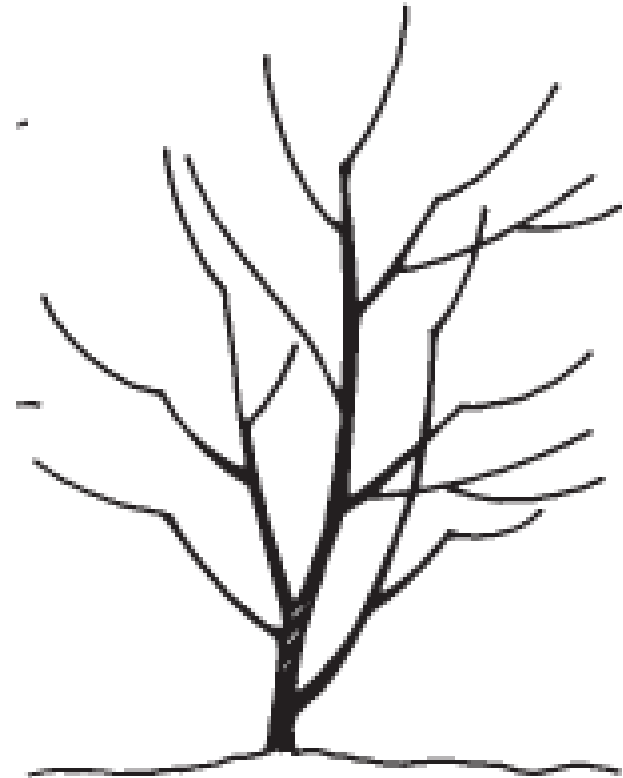
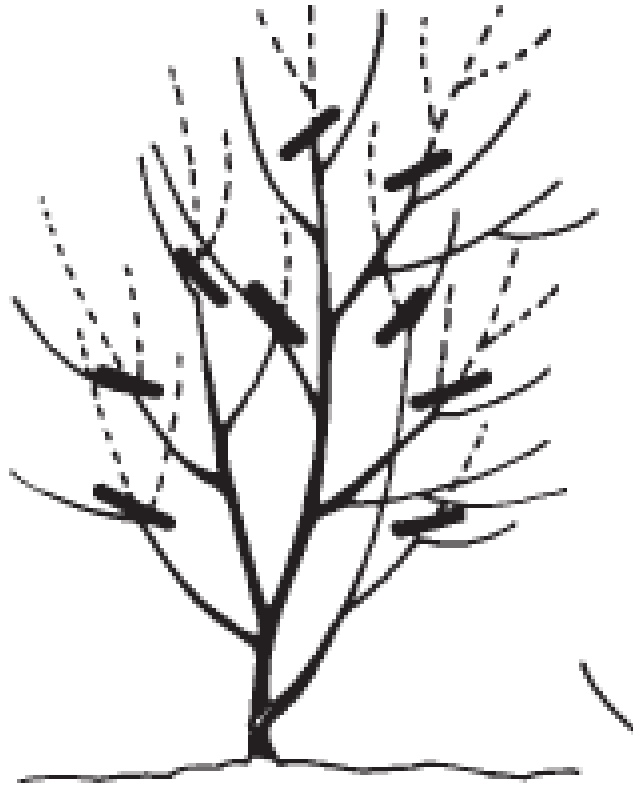
(center(visa)pruning system) دي ته اجازه ورکوي ترڅو چي نور او رڼا په مناسب صورت سره د بناخونو داخلي میوو ته نفوذ وکړي. له دي کبله دا سیستم استعمالیږي.

۴. له نوکي څخه د قاعدې په لوري بڼاخ پري

کول (Heading back (tipping) pruning)

د جانبي يا اړخيزو بڼاخونو رشد او نمو تشويق يا هڅوي.

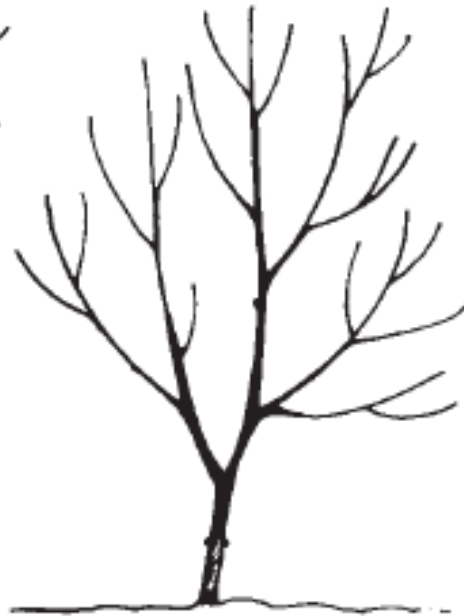
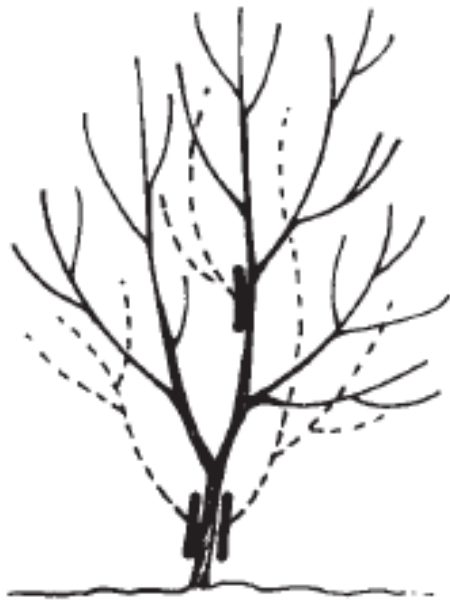
۶. د قاعدي له لوري څخه د بڼاخ پري

کول (Thinning-out pruning) د

تولي يوي شاخي له منځه وړلو څخه عبارت دي، د يو بڼاخ له لندولو څخه عبارت دي، د نمو د اندازې کمولو يا جانبي روشونو د يوي شاخي څخه عبارت دي.

۱. د قاعدي د بڼاخ پري کولو عمومي اثرات

ډير بڼکاره او په اسانه توگه د يوي ونې په تنظيم باندې وي.

۶. کلنی بناخ پري کول ددي لپاره چي له ونو
څخه څارنه او ساتنه وشي او وني په درست
ډول سره ميوي توليد کړي او د ونو بي له
حده غټيدني څخه مخنيوی وشي او هم له
زيات تراکم څخه مخنيوی وشي نو د ونو
لپاره د بناخونو پري کولو يو ضروري امر
دی.

۷. سکر یا واتر سپروس (Suckers or watersprouts) له هوایي حوانې د چټکې نمو کونکې جوانې یا تیغې څخه عبارت دی چې له ریښو، تنې او یا هم محوري بناخونو څخه نمو کوي. (الف) هغوي په مستقیمه توګه پورته لوری ته نمو کوي او هر وخت چې هغوي تشکیل کیږي باید له منځه یوړل شي او لری کړی شي.

۶. د میوی ورکولو عادت (Fruit habit) له هغه

موقیعت څخه عبارت دی چې میوی په هغی کی تولید کیږي. میوی په جانبي صورت سره د یو کلنو پخو وړو بناخونو په دوام او یا هم د سپر د پاسه (وړوکی بناخونه) د میوی تولید چې په زړو لرگیو باندې منځته راځي، تولیدیږي.

(الف) هرکله چې بناخ پري کول سرته رسیږي دا موضوع په یاد ولری چې میوه په کومو قسمتونو یا برخو کی تولیدیږي.

(ب) مني او ناکونه د خپلو میوو لوی برخي د شاخچو په جانبونو یا اړخونو کی او یا هم په سپرونو باندې چې لرگی یې دوه کلن او یا هم له دي څخه زیات وي تولیدیږي.

مرور (بیاکتته) / خلاصه یا لنڊیز

1. دميوو د ونو د کښت يا خښولو د څرنګوالي تشریح او روښانه کول.
2. د هغه فعالیتونو يا ګړنو تشریح کول چي په يوه باغ يا بن کي د ميوو د ونو د څارني او ساتني لپاره په کار وړل کيږي.